

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช (2550 : 3) พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2514 ที่นำมาอ้างอิงนี้ได้แสดงให้เห็นถึงสายพระเนตรอันยาวไกลของพระองค์ท่านที่ให้ความสำคัญกับการ ให้การศึกษาแก่เด็กที่ต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิดอย่างมีหลักการที่ สมบูรณ์เหมาะสมตามหลักวิชา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามที่คาดหวังตั้งนี้ การให้การศึกษาตั้งแต่เด็กต้องเริ่มต้นตั้งแต่เกิด ขึ้นต้นก็ต้องสอนให้รู้จักอวัยวะและประสาท ส่วนต่าง ๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัด จนสามารถใช้อวัยวะและประสาทส่วนนั้นทำกิจวัตรทั้งปวง ของตนเองได้เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตัวเองได้แล้ว ถัดมาก็ต้องสอนให้รู้จักทำการต่าง ๆ ให้รู้จัก แสวงหาสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อให้ชีวิตมีความสะดวกมีความสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ ได้แก่ การฝึกกายให้มีความคล่องแคล่ว ชำนิชำนาญ และสามารถใน การปฏิบัติ ประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพ เลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกขั้นหนึ่ง คือการสอนและฝึกฝนให้เรียนรู้อะไรที่ก้าวหน้าขึ้นไป พร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญาและหาหลักการของชีวิต เพื่อให้สามารถ สร้างสรรค์ความเจริญงอกงามทั้งกายและทางความคิด

ปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในทุกมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และ การปรับเปลี่ยน โครงสร้างเศรษฐกิจการเมือง โลก มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพา อาศัยกันและกันและมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพยายาม ปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ประเทศของตน สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในสังคม โลกอย่างมีศักดิ์ศรี คุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะ สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : ก) ดังนั้นการพัฒนามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเตรียมเพื่ออนาคตของประเทศ โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนา

ของการพัฒนาทั้งปวง การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืนจะเป็นการป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้นั้นการจัดการศึกษาตั้งแต่เด็กปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุด เพราะเด็กในวัยนี้ สามารถจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ เพื่อวางรากฐานให้กับเด็กซึ่งเป็นช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้ (การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. 2553 : เว็บบไค์)

การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการครบทุกด้าน (ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคมและด้านปัญญา) ช่วงวัยนี้เด็กจะมีการเจริญเติบโตและพัฒนาในอัตราที่สูงที่สุด โดยเฉพาะระบบประสาทและสมองซึ่งเจริญเติบโตได้ถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ เป็นระยะที่สมองเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต ศักยภาพแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการทุกด้านต่อเนื่องไป จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การวางรากฐานที่ดีให้กับเด็กปฐมวัย จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ พ่อแม่- ครู- โรงเรียน- องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. 2553 : เว็บบไค์)

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and happiness society) ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ข้อ 5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากคนและสังคม ไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและสังคมแห่งการเรียนรู้ ข้อ (1) การพัฒนากคนให้มีคุณธรรม นำความรู้เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิตตลอดจน ระบุถึงกระแสสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่ส่งผลต่อสภาวะทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ค่านิยมของคนในประเทศต่าง ๆ การไหลบ่าทางวัฒนธรรม การสื่อสารที่ไร้พรมแดน มุ่งระบบทุนนิยมและวัตถุนิยม การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่ถูกทำลาย ต้องหันมาทบทวนแนวทางการพัฒนาเด็กที่จะเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศในรุ่นต่อไปที่จะสามารถดำรงตน มีสภาวะจิตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถพึ่งตนเองได้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม เติบโตอย่างมีคุณภาพ ผู้สังคมแห่งภูมิปัญญาและสุขอย่างเพียงพอ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 4)

ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 คือการพัฒนาคนไทยให้เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 17) ได้กำหนด วิสัยทัศน์ได้ว่าในปี 2559 เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับและมีการพัฒนาที่ดีและเหมาะสมอย่างรอบด้าน สมดุล เต็มศักยภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้อย่างมีความสุข เติบโตตามวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กในระยะต่อ ๆ ไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 3, 31) ที่กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาค้นคว้าได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ตามวัย ตามความสามารถของบุคคล และสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้เจริญเติบโตถึงขีดสุดของศักยภาพและเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้และชีวิต โดยคุณสมบัติน่าส่งเสริม คือ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มคุณธรรมจริยธรรมวิถีชีวิตไทย สิ่งแวดล้อมและค่านิยมความเสมอภาค

จากรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ประจำปีการศึกษา 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 72, 122) ได้รายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทั้งประเทศ 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยแบ่งโรงเรียนเป็น 4 ประเภทคือ โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนต้นแบบเครือข่าย โรงเรียนทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเอกชน มีค่าเฉลี่ยการพัฒนาด้านร่างกายที่ ร้อยละ 72.63 ด้านอารมณ์-จิตใจที่ ร้อยละ 94.11 ด้านสังคมที่ ร้อยละ 98.55 ด้านสติปัญญา ร้อยละ 59.17 และในรายงานผลการประเมินพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช 2546 ปีการศึกษา 2553 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้สรุปว่าเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยการพัฒนาด้านร่างกายที่ ร้อยละ 71.79 ด้านอารมณ์-จิตใจที่ ร้อยละ 92.95 ด้านสังคมที่ ร้อยละ 97.44 ด้านสติปัญญา ร้อยละ 58.98 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการประเมินในระดับชาติ ในการอภิปรายผลว่า มีประเด็นที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ การพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ประการ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ใช้ภาษาสื่อสารเหมาะสมกับวัย
- 2) มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาเหมาะสมกับวัย
- 3) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 4) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

จากข้อมูลที่แสดงว่าเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาการอยู่ในระดับสูง ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ – จิตใจ และด้านสังคม แต่พัฒนาการด้านสติปัญญาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ตามลำดับค่าร้อยละของการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน และค่าพัฒนาการด้านสติปัญญา มีความแตกต่างกันมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ไม่มีความสมดุลในการจัดการศึกษาปฐมวัย อาจเป็นเพราะปัจจัยหลายด้านเช่น กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ครูผู้สอน หรืออาจเป็นเพราะส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วนแก่เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยเฉพาะด้านสติปัญญา เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการ โดยองค์รวม เพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาการอย่างเต็มตามศักยภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 112) และสอดคล้องกับรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปีการศึกษา 2550/2551 “ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพการศึกษาไทย” ที่พบว่า ในระดับปฐมวัยต้องทุ่มเทพัฒนา พ่อ แม่ พี่เลี้ยง/ครู ให้รู้จักพัฒนาสมองเด็กเล็กอย่างจริงจัง เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สมองพัฒนาเรียนรู้ได้เร็วที่สุด และจะเป็นพื้นฐานให้เด็กเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้ดีขึ้น การจะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแนวใหม่ควรเป็นแบบกระตุ้น ชี้นำ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความฉลาดทุกด้าน รักการอ่านและการเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยตัวเองเป็น คิวเวิร์คเป็น สังเคราะห์เป็น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างได้ผล คือ การปฏิรูปคุณภาพผู้บริหารและครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : 17 ; อ้างถึงใน รัตติพร ภาณุวานนท์. 2552 : 7)

ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างมีคุณภาพ ด้วยปัญญาของร่างกาย ปัญญาของจิตใจ และปัญญาของสมอง (บุษบง ต้นดวงศ์. 2550 : 45) และมโนทัศน์การศึกษาปฐมวัยตาม

แนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี 6 ประการดังนี้ 1) การศึกษาคือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ 2) การศึกษาเป็นฐานของการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ 3) การศึกษาสำหรับเด็กที่ดีต้องมาจากครูและผู้ปกครองที่มีความรู้และความเข้าใจตรงกัน 4) เด็กที่มีคุณภาพต้องได้รับการดูแลที่ดีตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา 5) การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต 6) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเป็นหัวใจของการศึกษาปฐมวัย

กฤษณา ตันติผลาชีวะ (2550 : 75) ได้สรุปรายงานผลการประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ปีการศึกษา 2550 ดังนี้ ควรมีการมีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อ เพื่อให้เด็กปฐมวัยพัฒนาการอย่างสมดุลทุกด้าน ซึ่งควรเน้นพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาให้สูงขึ้น จากผลการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ต่ำ ทำให้เด็กที่เติบโตขึ้นได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญาช้าตามไปด้วย ส่งผลให้อันดับการแข่งขันทางการศึกษาของประเทศไทย กับนานาชาติอยู่ในลำดับท้าย ๆ และจากผลการรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 13) ได้รายงานว่าในภาพรวมของประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันทางด้านการศึกษาลำดับที่ 44 จาก 49 ประเทศ โดยประเมินจากเกณฑ์ชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพรวม 13 เกณฑ์ สำหรับประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 44 จาก 49 ประเทศทำให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสติปัญญาของประชากรเป็นอันดับแรกอย่างเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 15) ได้รายงานไว้ว่า ปัญหาสำคัญของปัจจัยด้านการศึกษาของประเทศไทยนั้น เป็นปัญหาเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะหน่วยงานปฏิบัติการ ได้แก่สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดโรดแมพการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง หรือการปฏิรูปการศึกษารอบ 2 หลังจากคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) และคณะอนุกรรมการทั้งหมดระดมสมองนัดสุดท้ายที่ บ้านอัมพวารีสอร์ท แอนด์ สปา จ.สมุทรสงคราม เมื่อวันที่ 22-23 มกราคม 2554 ที่ผ่านมามีข้อสรุปและจัดลำดับความสำคัญดังนี้

ประเดิมด้วย ครูยุคใหม่ ครูพันธุ์ใหม่ ให้ความสำคัญมาเป็นอันดับหนึ่ง จะพัฒนาครูประจำการด้วยวิธีหลากหลาย ผลิตรีพันธุ์ใหม่จากผู้มีจิตวิญญาณครู มีระบบคัดกรองคนดี คนเก่ง อยากรับครู และพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการ คืนครูให้กับศิษย์ โดยลด

ภาระงานที่ไม่ใช่งานสอนของครู เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่ครูที่ดียิ่งขึ้นที่, พัฒนาศึกษานิเทศก์ ยุคใหม่ครูนิเทศให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องและเฉพาะวิชา เพื่อเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและ พัฒนาคูในการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา และครูของครู ครูอาชีพศึกษา ครูทางเลือก ครูวิทย์ ครูคณิต

อันดับสอง สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ ให้มีข้อตกลงอย่างเป็นทางการ (MOU) ระหว่างผู้บริหาร ครู เขต พื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างหลากหลาย สนับสนุนโรงเรียนดีประจำตำบล อำเภอ ตำบล และพัฒนาคุณภาพด้วยระบบเครือข่าย โรงเรียนคู่พัฒนา ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนประจำตำบล และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยมีการทบทวนและหาทางพัฒนาสนับสนุน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้สำหรับแรงงาน รวมถึง Learning Cluster พัฒนาศูนย์นวัตกรรม การเรียนรู้ สร้างโอกาสการเข้าถึงมาตรฐานการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ 3Ns ที่เท่าเทียมกันทั้งประเทศโดยเชื่อมโยงการพัฒนาเครือข่ายใยแก้วนำแสงความเร็วสูง (UNINET) รวมทั้งระบบไร้สายให้เข้าถึงทุกโรงเรียนและชุมชน ส่งเสริมสถานศึกษารูปแบบ ใหม่ ได้แก่ โรงเรียนนิติบุคคล โรงเรียนในกำกับ สถานศึกษาทางเลือก

อันดับสาม กระบวนการการเรียนรู้ใหม่ ต้องปรับหลักสูตรและการจัดกระบวนการ การเรียนการสอนและการประเมินผลในรูปแบบใหม่โดยเน้นกิจกรรมมากขึ้นให้ผู้เรียนมีทักษะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และเทคโนโลยี สารสนเทศ โดยดำเนินการให้เป็นวาระแห่งชาติ ส่งเสริมพัฒนาสู่สถานะในการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทางเลือกด้วยความร่วมมือของชุมชนและ ครอบครัว รวมทั้งเพิ่มโอกาสทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัยที่ เชื่อมโยงกับการศึกษาในระบบสร้างความเป็นพลเมืองและมีมาตรฐานการยกย่องคนดีอย่างเป็น ธรรม โดยใช้สื่อมวลชนและการสื่อสารสาธารณะ สื่อท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมกระบวนการ การเรียนรู้ใหม่ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมที่ดีแก่เยาวชน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน แบบใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และแก้ปัญหาเป็น

อันดับสี่ การบริหารจัดการใหม่ ปรับบทบาทของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นหน่วย อำนวยการ สนับสนุน ส่งเสริม กำกับติดตามประเมินผล ตลอดจนยกเครื่องระบบการ บริหารงานบุคคล (ปรับระบบการประเมินวิทยฐานะครูเป็นเชิงประจักษ์) เน้นการกระจาย อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดการร่วมกับองค์กรอื่น

ส่งเสริมพัฒนาสถาบันผลิตครูพันธุ์ใหม่และพัฒนาครูยุคใหม่ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ สถาบันครูศึกษาสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่มีศักยภาพในระดับภาค ปรับระบบการจัดสรรงบประมาณ ที่เน้นอุปสงค์หรือผู้เรียน (Demand side) ด้วยมาตรการทุกรูปแบบ/งบประมาณอัตราครูเกษียณบางส่วนมาเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านอื่น ๆ จัดระบบป้องกันการศึกษาคือครูในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะใหม่ ๆ สร้างเครือข่ายตลอดจนสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปรับระบบบริการและการจัดการระบบอุดมศึกษาสร้างกลไกความร่วมมือทางสังคมดูแลเด็กในพื้นที่เสี่ยง และการบริหารจัดการที่เอื้อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันภายในกระทรวงศึกษาธิการ กับหน่วยงานอื่น ๆ (แรงจูงใจให้มีการบูรณาการองค์รวม โดยเร่งด่วนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) และตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาสองในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพในปี 2561 โดยมีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบใน 3 ประเด็นหลัก คือการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการส่งเสริมมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา และยังกำหนดกรอบแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ประการ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษายุคใหม่ และ การพัฒนาคุณภาพการบริหารยุคใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 3) ROADMAP ปฏิรูปการศึกษา รอบสองช่วงชัดเจนจะพัฒนาครู ควบคุม พัฒนาสถานศึกษา เพื่อคุณภาพผู้เรียนที่ดีขึ้น หากทำสำเร็จจะยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยไปทุกภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย และกรอบดำเนินงานของการจัดการศึกษา ปฐมวัยตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2554-2559 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีสถานศึกษาเป็นหน่วยงานปฏิบัติ และบริหารจัดการศึกษาตามภารกิจที่กำหนดไว้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดการขับเคลื่อนนโยบายเป็นกลยุทธ์ มีกิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้นกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย พอสรุปได้ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม 2) น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารงานทุกระดับ และบูรณาการการพัฒนาบุคลากรทุกหลักสูตร 3) ส่งเสริมและ

สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาวัตกรรมการบริหารและจัดการศึกษา 4) เพิ่มประสิทธิภาพระบบเฝ้าระวังและการให้การช่วยเหลือนักเรียน 5) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน 6) แสวงหาแนวทางพัฒนาคุณภาพของนักเรียน 7) ค่อยออกและขยายผลหลักการพัฒนาสมอง 8) ยกเครื่องพัฒนาบุคลากร 9) พัฒนาองค์กรนักเรียนและส่งเสริมเครือข่ายผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาและช่วยเหลือดูแลนักเรียน 10) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 25 ; อ้างถึงใน รัตติพร ภาณุธวานนท์. 2552 : 6)

จากประเด็นปัญหา การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ในรายงานผลการประเมินพัฒนาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการพัฒนาคำด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ไม่เกิดความสมดุลในการพัฒนาการ ทำให้ส่งผลถึงการทดสอบด้านการเรียนของนักเรียนในระดับนานาชาติเป็นต้นว่าผลการทดสอบ ของ PISA มีผลคะแนนทดสอบต่ำ และลำดับที่อยู่ในอันดับที่ไม่ดีนักตลอดจนนโยบายตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคำเด็กปฐมวัย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสมดุล โดยเฉพาะด้านสติปัญญาให้กับเด็กปฐมวัยทั้งประเทศ รวมทั้งผลการวิจัยของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆต้องการให้มีการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เช่นเดียวกัน

ในทางปฏิบัติยังพบว่าหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีการดำเนินการตามภารกิจตามพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2542 ต้องเป็นผู้จัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แต่ปรากฏว่าเด็กปฐมวัยยังมีผลการพัฒนาด้านสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งผลการพัฒนาที่ต่ำตั้งแต่เด็กปฐมวัยส่งผลให้เด็กไทยในระดับที่สูงขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำตามไปด้วย จากรายงานสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สส.วท.) ได้รายงานผลการประเมินของ PISA (Programme for International Student Assessment) ประจำปี 2552 ซึ่งมีประเทศเข้าร่วมทั้งหมด 65 ประเทศ รวมทั้งไทย โดยประเมิน 3 ด้าน คือ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ผลการประเมินพบว่าในด้านการอ่าน ประเทศไทย อยู่ในอันดับช่วงที่ 47-51 จาก 65 ประเทศ ด้านคณิตศาสตร์ ไทย อยู่ในอันดับช่วงที่ 48-62 ส่วนการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ ไทยอยู่ในอันดับช่วงที่ 47-49 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2552 : 3-4) ทั้งนี้เป็น

การยืนยันว่าการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของประเทศไทยมีปัญหาคือต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้มีการจัดการที่มีคุณภาพสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ซึ่งในรายงานภาวะการศึกษาไทยปี 2549-2550 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2551 ระบุว่าผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจและคิดเรื่องการปฏิรูปเรื่องการศึกษาและพัฒนาประเทศแนวใหม่ หักคิดแบบใหม่ สอนแบบใหม่ เพื่อส่งเด็กปฐมวัยเข้าสู่การศึกษาในระดับสูงขึ้นไปอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554 : 4-15)

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2550 : 3) ที่ทรงมองเห็นกาลไกลในการพัฒนาการศึกษาต้องพัฒนาตั้งแต่เด็กเล็กก่อน โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจของการศึกษาโดยตรง ขณะเดียวกันตามความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็วทางเศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อวิถีของคน จึงจำเป็นต้องทบทวนและออกแบบการศึกษา พัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง (รุ่ง แก้วแดง, 2543 : 1) เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาสำคัญสูงสุด ที่มีผลต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เน้นให้กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระจายอำนาจทั้งทางด้านการบริหาร วิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไปสู่สถานศึกษา ในลักษณะการบริหารที่ใช้โรงเรียนคนมีฐานะ เป็นนิติบุคคล ถือเป็นหน่วยที่หน่วยที่ก่อให้เกิดผลที่มีทั้งคุณภาพ ด้านผลผลิต (Out put) กระบวนการจัดการ (Process) และปัจจัยต่างๆ (Input) กล่าวคือในสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนากรอบนโยบายของรัฐ มีอิสระในการบริหารงานสามารถจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม โครงการต่างๆ มาวางแผนเลือกใช้กลยุทธ์และกลวิธีตามความเหมาะสมได้อย่างยืดหยุ่น

จากประเด็นปัญหา การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ในรายงานผลการประเมินพัฒนาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานการพัฒนาค้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย อยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่เกิดความสมดุลในการพัฒนาการ ทำให้ส่งผลถึงการทดสอบด้านการเรียนของนักเรียนในระดับนานาชาติเป็นต้นว่าผลการทดสอบ ของ PISA มีผลคะแนนทดสอบต่ำ และลำดับที่อยู่ในอันดับที่ไม่ดีนักตลอดจนนโยบายตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาค้านเด็กปฐมวัย ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่

ต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสมดุล โดยเฉพาะด้านสติปัญญาให้กับเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ รวมทั้งผลการวิจัยของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ต้องการให้มีการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและเคยเป็นครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนระดับปฐมวัย มีความสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยกำหนดจากโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยที่มีผลการประเมินในระดับดีเยี่ยมมาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย จากปัจจัยและองค์ประกอบสำคัญที่กล่าวนี้ จะสามารถส่งผลให้การพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงขึ้นเป็นอย่างไร
3. ประสิทธิภาพ ของการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการพัฒนาด้านสติปัญญาที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนที่ทำการเรียนการสอนระดับปฐมวัย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย และประเมินผลพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

สมมุติฐานของการวิจัย

หลังจากการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยซึ่งมียุทธศาสตร์ 6 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลการประเมินการพัฒนาด้านสติปัญญาสูงขึ้นกว่าก่อนใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาฯ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตออกเป็น 5 ด้านดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาสาระเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ได้แก่ การบริหารจัดการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ การพัฒนาครู การพัฒนาหลักสูตร การมีส่วนร่วม จิตวิทยาการพัฒนาการของมนุษย์ หลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ด้านสติปัญญา

2. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

2.1 พื้นที่การศึกษาเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยทำการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจากโรงเรียนเซนต์เทเรซา ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และ โรงเรียนวัดบ้านยาง จังหวัดนครปฐม

2.2 พื้นที่การทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยใช้ทดลองในโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นพื้นที่ศึกษาเฉพาะกรณี จำนวน 2 โรงเรียน เป็น โรงเรียนทดลอง 1 โรงเรียนและโรงเรียนควบคุม 1 โรงเรียน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยซึ่งมียุทธศาสตร์การพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ ด้านการพัฒนาการบริหาร ด้านการพัฒนาครู ด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนาการเรียน ด้านพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการประเมินการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยจำนวน 4 รายการ ได้แก่ ใช้ภาษาสื่อสารเหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิด และแก้ปัญหาเหมาะสมกับวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

4. ขอบเขตด้านการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development R&D) โดยแบ่งวิจัยขั้นตอนดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์เอกสารและศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย แบ่งขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร ทฤษฎีการพัฒนาการด้านสติปัญญา ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีระบบและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาสภาพการดำเนินการบริหารงานเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพดีเยี่ยมตามมาตรฐานพัฒนาการนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยกำหนดให้โรงเรียนเซนต์เทเรซา ซึ่งเป็นโรงเรียนในเครือคาทอลิกสังกัดกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนวัดบ้านยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 เป็นโรงเรียนต้นแบบ

1.3 วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและวิธีดำเนินการที่สำคัญจากการสภาพจริงของสถานศึกษา รวมทั้งศึกษาเอกสาร ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสังเคราะห์สรุปเป็นทิศทางและแนวทางสำหรับการร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย แบ่งขั้นตอนดังนี้

2.1 ร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย จากผลการสังเคราะห์และสรุปแนวทางที่ได้จากศึกษาสภาพการดำเนินงานในโรงเรียนเซนต์เทเรซาและโรงเรียนวัดบ้านยาง

2.2 นำรูปแบบที่ได้ไปจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) แล้วจัดเวที ระดมสมอง (Brain storming) เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย

2.3 ผู้วิจัยนำผลจากการจัดสนทนากลุ่มและการระดมสมอง สร้างเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

2.4 ผู้วิจัยส่งรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการประเมิน ก่อนนำไปใช้

ระยะที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลการใช้ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย แบ่งขั้นตอน ดังนี้

3.1 สร้างความเข้าใจให้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนทดลองจำนวน 1 โรงเรียนและโรงเรียนควบคุม 1 โรงเรียน โดยทำการประเมินสมรรถนะของผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทดลองทั้งก่อนและหลังการสร้าง ความเข้าใจ พร้อมทั้งประเมินผลรูปแบบการบริหารตามยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

3.2 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ที่เป็น โรงเรียนทดลอง 1 โรงเรียนและ โรงเรียนควบคุม 1 โรงเรียนเป็นเวลา 4 เดือน

3.3 ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย หลังจากดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 เดือน โดยจัดให้มีคณะกรรมการติดตามนิเทศและประเมินผล

5. ขอบเขตด้านประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ชั้นศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาการของ โรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนระดับปฐมวัยและมีประสิทธิผลการพัฒนาการตามมาตรฐานการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยดีเยี่ยม โดย การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากจำนวนประชากรที่ประสิทธิผลการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ โรงเรียนเซนต์เทเรซา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร และ โรงเรียนวัดบ้านยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

ระยะที่ 2 ขึ้นการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยซึ่งกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากบุคคลดังต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์การบริหาร โรงเรียนปฐมวัยอย่างน้อย 10 ปี

2.2 ครูผู้สอน 5 คนมีวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไปหรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและมีประสบการณ์ในการดำเนินการสอนระดับปฐมวัยไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.3 ผู้ปกครองจำนวน 10 คน ที่มีนักเรียนในความปกครองในระดับปฐมวัย

2.4 นักวิชาการหรือศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน มีคุณวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป โดยเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านเด็กปฐมวัยอย่างน้อย 10 ปี

2.5 ผู้เชี่ยวชาญ/อาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยที่มีคุณวุฒิระดับคณฤ์บัณฑิตที่ทำการสอนหรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาปฐมวัยจำนวน 2 คน

ระยะที่ 3 ขึ้นทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่โรงเรียนทดลอง ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 5 คน ผู้ปกครอง จำนวน 6 คน รวมจำนวน 13 คน และนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน และโรงเรียนควบคุมนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 18 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง แผนภาพที่แสดง หรืออธิบายองค์ประกอบ โครงสร้างที่เป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ เพื่อนำเสนอให้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่มา กำหนดเป็น โครงสร้างหรือยุทธศาสตร์ และองค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาการบริหาร ด้านการพัฒนาครู ด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดรับเด็กอายุ 4-6 ปี เข้าเรียนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ การอบรมและเลี้ยงดูแก่เด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน จากบิดา มารดา คนรอบข้างและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อูปรนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมอง สติปัญญา ความสามารถ เพราะเด็กในช่วงตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์แม่จนถึง 4 ปี ระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด (ประมาณร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่) การอบรมปลูกฝังสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพในช่วงอายุนี้นี้ จะเป็นรากฐานที่ดีจะทำให้เขาเติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดี เจริญฉลาด คิดเป็น ทำเป็น และมีความสุข

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพของชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกถึงความสามารถจำนวน 4 รายการ ได้แก่ ใช้ภาษาสื่อสารเหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาเหมาะสมกับวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ในด้านต่อไปนี้

1. ใช้ภาษาสื่อสารเหมาะสมกับวัย หมายถึง การสนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจนำมาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวได้ เปิดและทำทำอ่านหนังสือได้ เขียนชื่อตนเองตามแบบได้ โดยครูจัดกิจกรรมทดสอบ

2. มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาเหมาะสมกับวัย หมายถึง บอกความสัมพันธ์ของตำแหน่งสิ่งของได้ 2-5 ตำแหน่ง จำแนกสิ่งของตามสี ขนาด รูปทรง น้ำหนัก 2-4 ลักษณะ โดยบอกเหตุผลได้ ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยครูเป็นผู้จัดเกมการศึกษาให้

3. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างผลงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์และเล่าเรื่องจากผลงานตามจินตนาการได้ โดยครูประเมินจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่จัดขึ้น มีการเคลื่อนไหวอย่างมีจินตนาการ โดยการเคลื่อนไหวตามผู้อื่นได้

4. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ หมายถึง การร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจพร้อมทั้งถามคำถาม/แสดงความคิดเห็น ได้จากกิจกรรมเสริมประสบการณ์

การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาห้องเรียนและการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบมอนเตสซอรี

การพัฒนาการบริหาร หมายถึง การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ โดยใช้ภาวะผู้นำ กลยุทธ์การทำงานเป็นทีม กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามภารกิจหลัก 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากรและงานบริหารทั่วไป

การพัฒนาครู หมายถึง หมายถึง กระบวนการพัฒนาอย่างมีระบบมุ่งมั่นพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะตามตัวชี้วัดที่กำหนด ประกอบด้วย คุณภาพด้านความรู้ คุณภาพด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณ คุณภาพด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน

พัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การนำหลักการและแนวคิดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี เป็นแนวทางสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

พัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมการจัดประสบการณ์แก่เด็กปฐมวัยทุกด้านของการพัฒนาการ

พัฒนาหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องบริบทของสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.1 ได้ต้นแบบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นรูปแบบเบื้องต้นที่นักการศึกษา นักวิจัย และผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาการกับเด็กในระดับอื่นๆต่อไป

1.2 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับเด็ก เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบสำหรับการแข่งขันของประเทศในระดับนานาชาติ

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการบริหารให้เกิดประสิทธิผลได้

1.4 โรงเรียนสามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนปฐมวัยในสถานศึกษาของผู้สนใจได้

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ที่สร้างขึ้น ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในสังกัด

2. ประโยชน์สำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนากระบวนการนี้ในเชิงลึกต่อไป

2.2 นำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนางานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาสำหรับนักเรียนในระดับอื่น ๆ เป็นต้น